

علت بسیاری از آسیب‌های اجتماعی تضییع حقوق خانواده است

محسن اسماعیلی در جلسه شرح نهج البلاغه با بیان اینکه ملعون است کسی که حق خانواده خود را ضایع کند، گفت: علت بسیاری از آسیب‌های اجتماعی تضییع حقوق خانواده است.

محسن اسماعیلی در جلسه شرح نهج البلاغه با بیان اینکه ملعون است کسی که حق خانواده خود را ضایع کند، گفت: علت بسیاری از آسیب‌های اجتماعی تضییع حقوق خانواده است.

به گزارش خبرگزاری مهر، متنی که در ادامه می‌آید برداشتی از کلاس شرح نهج البلاغه دکتر محسن اسماعیلی است که چهارشنبه‌ها در محل سابق حزب جمهوری اسلامی (سرچشمه) برگزار می‌شود.

بحث در مورد این توصیه حضرت امیر صلوات الله علیه بود که هیچ نعمتی را نباید ضایع کرد. مال، جاه و علم سه مصداق مهم از نعمت‌هایی بودند که در باره آنها تأکید ویژه‌ای دیده می‌شود. مصداق چهارم هم روابط خویشاوندی و خانوادگی است که اکنون مورد بحث قرار می‌گیرد.

انسان موجودی اجتماعی است و بدون ارتباط با دیگران نمی‌تواند به زندگی خود ادامه دهد. حتی رسیدن به سعادت و بهشت هم با داشتن روابط دینی و همراهی و تعاون دیگران بهتر ممکن می‌شود. قرآن از ما خواسته است که حتی در دست آویختن به ریسمان الهی، با هم باشیم و تکتک و متفرق عمل نکنیم. در هر کار خیر دیگری هم همین دستور داده شده است که: «تَعَاوُثُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى».

اما این روابط دارای مراتب و شدت و ضعف است. از رابطه با خویشاوندان (فامیل دور و نزدیک) شروع می‌شود و به ارحام (خویشانی که از نظر تولد به یک رَحِم منتهی می‌شوند) و سپس خانواده (همسر و فرزندان) می‌رسد.

خویشاوندان از جمله نعمت‌های خدا هستند که می‌توانند در خوشی و ناخوشی پناهگاه، همیار و موجب دلگرمی انسان باشند و او را در راه حفظ دین و موقعیت خود پشتیبانی کنند. این کارکرد فامیلی و خویشاوندی از نگاه اسلام و در بیانات امیر مومنان علیه السلام است که متأسفانه روز به روز در حال کم رنگ شدن است؛ در حالی که باید از تضییع آن برحذر بود؛ خصوصاً خویشاوندانی که «رَحِم» محسوب می‌شوند و بالاخص والدین.

اهمیت حفظ رابطه با ارحام

عجیب است که همانگونه که خداوند ما را نسبت به مراقبت از حقوق و حرمت خویش هشدار داده است، نسبت به رعایت حقوق و حرمت ارحام نیز هشدار داده است و اینها را در کنار هم ذکر فرموده است. سوره شریفه نساء با این آیه آغاز می‌شود که: «وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا»؛ از خدایی بپرهیزید که همگی به عظمت او معترفید؛ و هنگامی که چیزی از یکدیگر می‌خواهید، نام او را می‌برید! و نیز از قطع رابطه با ارحام خود، پرهیز کنید! زیرا خداوند، مراقب شما است.

در میان ارحام نیز والدین از همه مهم‌تر هستند و راهی مستقیم، کوتاه و مطمئن به سوی سعادت به شمار می‌روند. کسی حق ندارد به آنان «آفت» بگوید؛ چه رسد به قطع رابطه و تضییع نعمت.

پس قطع رابطه با هر یک از خویشاوندان، تباه کردن این دارایی بزرگ است، و این قطع رابطه که ممکن است به هر دلیلی اتفاق بیفتد، در هر حال مورد نکوهش است. اما یکی از رایج‌ترین عواملی که باعث می‌شود برخی‌ها، خویشاوندان خود را فراموش و رابطه خویشاوندی را ضایع کنند، مسائل مالی است. برخی خیال می‌کنند که با ثروت از اقوام خود بی‌نیاز می‌شوند و به همین جهت با آنان قطع رابطه می‌کنند.

تأثیر منفی ثروت بر خویشاوندی

حضرت ابوتراب علیه‌السلام به همین آفت توجه داده و در خطبه ۲۳ فرموده‌اند: «أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ لَا يَسْتَعْنِي الرَّجُلُ، وَ إِنَّ كَانَ ذَا

مَال، عَنْ عِثْرَتِهِ؛ ای مردم! انسان، هر چند ثروتمند باشد، از اقوام و بستگان خود، بی نیاز نیست و بعد به کارکردهای خویشاوندی اشاره می فرمایند.

درجای دیگر هم این توصیه تکرار شده است که «فَمَنْ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَلْيَصِلْ بِهِ الْقَرَابَةَ، وَلْيُخْسِنْ مِنْهُ الضِّيَافَةَ»، اگر خداوند به شما ثروتی داد، نه تنها نباید موجب قطع رابطه با خویشاوندان شود، بلکه باید اولین کاری که با آن می کنید، نیکی به آنان و بهتر کردن رابطه ها و میهمانی دادن به نزدیکان باشد که خودش در تقویت ارتباطات موثر است. بعد از آن است که نوبت به کارهای خوب دیگر می رسد.

وصیت نامه معروف امام، به حضرت مجتبی سلام الله علیهما نیز با این جمله به پایان می رسد: قبیله و خویشاوندان را گرمی دار، زیرا آنها پر و بال تواند که به وسیله آنها پرواز می کنی و اصل و ریشه تواند که به آنها باز می گردی و دست و نیروی تو هستند که با آن حمله می کنی.

حتی در نهج البلاغه از «صله رحم» به عنوان یکی از «کارآمدترین» و برترین وسیله های توسل به خدا یاد شده که، علاوه بر رسیدن انسان به پروردگار، موجب برکت های مالی و طول عمر هم می شود: «إِنَّ أَفْضَلَ مَا تَوَسَّلَ بِهِ الْمُتَوَسِّلُونَ إِلَى اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَى... ی. وَ صِلَةُ الرَّحِمِ فَإِنَّهَا مَثْرَاءٌ فِي الْمَالِ، وَ مَسَاءَةٌ فِي الْأَجْلِ».

حقوق خانواده؛ از همه مهمتر

و بالاخره در میان همه نزدیکان، حق فرزندان که از ارحام هستند، و حق همسر از همه بیشتر باید مورد توجه باشد. مبادا آنقدر به فکر دیگران باشیم که از نزدیک ترین نزدیکان غافل شویم و حقوق آنها را به هوای ادای حقوق دیگران ضایع نماییم. امام صادق از جد خویش، رسول خدا صلوات الله علیهما نقل کرده است که فرمود: «مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ مَنْ أُلْقِيَ كَلُهُ عَلَى النَّاسِ، مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ مَنْ ضَيَّعَ مَنْ يَعْوَلُ»؛ ملعون است، ملعون است آن کس که سربار دیگران شود، و ملعون است، ملعون است، آن کس که حق خانواده و نان خوران خود را ضایع گرداند. از نظر علی علیه السلام در حکمت ۳۹۹ نهج البلاغه تضييع نعمت فرزند به این است که نام خوب برای او انتخاب نکنیم، یا صحیح تربیت نکنیم و یا قرآن را به او آموزش ندهیم. یکی از مهم ترین شیوه های تضييع نعمت همسر هم رفت و آمد با افراد ناهل و یا غیرت بیجا نشان دادن است که در نامه ۳۱ ذکر شده است.

یک هشدار بسیار مهم تربیتی

یک نکته بسیار مهم و هشدارآمیز هم در اینجا وجود دارد که به برکت نهج البلاغه باید به آن توجه کرد. این نکته کاربردی که جنبه تربیتی هم دارد آن است که امیرالمؤمنین علیه السلام فرموده اند: «مَنْ ضَيَّعَهُ الْأَقْرَبُ أَتَيْحَ لَهُ الْأَبْعَدُ»؛ اگر انسان حق نزدیکانش را ضایع کرد، به آنها بی توجهی و کم لطفی کرد، این را هم بداند که به دست خود او را به سوی دام های خطرناکی سوق داده است که بیگانگان و بدخواهان برای او پهن می کنند.

اگر پدری به فرزندانش بی اعتنائی کند، و اگر همسری به شریک زندگی اش محبت نکند و این رابطه گرم را ضایع سازد، باید منتظر باشد که همسر و فرزندش در دام محبت های دروغین بیفتند و عاقبت سوء آن را فقط خدا می داند. بسیاری از آسیب های اجتماعی، مانند فرار از خانه، طلاق، خیانت به همسر، ازدواج مجدد و فرار مغزها را از این منظر هم می توان، و بلکه باید تحلیل و درمان کرد؛ گرچه آسیب های اجتماعی هیچ گاه معلول یک علت نیستند.

یادآوری می شود که جلسات شرح و تفسیر نهج البلاغه روزهای چهارشنبه پس از نماز مغرب و عشا در شهادتگاه شهید بهشتی واقع در میدان بهارستان نرسیده به چهار راه سرچشمه کوچه شهید صیرفی پور برگزار می شود. شرکت عموم خواهران و برادران در این سلسله درس ها آزاد است.